

λύκος (*Canis lupus*)

Κατηγορία

- Είναι άγριο.
- Είναι θηλαστικό.

Χαρακτηριστικά

- Ζυγίζει 20-40 κιλά, ανάλογα με το φύλο και την εποχή.
- Έχει ύψος 65-90 εκ. και μήκος 1-1,5 μ. χωρίς την ουρά.
- Ακούει και μυρίζει πάρα πολύ καλά.
- Τρέχει πολύ γρήγορα (μέχρι και 45χλμ/ώρα) και κολυμπά καλά.

Βιολογία

- Ζει 14-16 χρόνια.
- Είναι σαρκοφάγο.
- Ζει σε πυκνά δάση και σε πεδιάδες που είναι κοντά σε δάση.
- Ζει σε αγέλες για καλύτερα αποτελέσματα στο κυνήγι. Αρχηγός είναι το πιο δυνατό ζώο της αγέλης (αρσενικό ή θηλυκό) και μαζί με το ταίρι του είναι το αναπαραγωγικό ζευγάρι της αγέλης.
- Κινείται κυρίως τη νύχτα.
- Φωλιάζει σε στοές κάτω από το έδαφος ή σε κοιλότητες βράχων.
- Ζευγαρώνει κάθε Δεκέμβριο-Ιανουάριο και μετά από εγκυμοσύνη 2 μηνών γεννά 3-5 μικρά.
- Τα λυκάκια μένουν με τους γονείς τους τουλάχιστον για 1 χρόνο και εκπαιδεύονται στο κυνήγι και στην προστασία τους από κινδύνους.
- Αποφεύγει τον άνθρωπο αλλά είναι δυνατόν να προσεγγίσει κατοικημένα χωριά, όταν αναζητά τροφή.

Απειλές

- Έχει κυνηγηθεί πολύ από τον άνθρωπο εξαιτίας των ζημιών που προκαλεί στην κτηνοτροφία.
- Η υποβάθμιση των δασών έχει μειώσει πολύ τη διαθεσιμότητα της τροφής του (ελάφι, ζαρκάδι, αγριογούρουνο)
- Οι παγάνες και τα δηλητηριασμένα δολώματα.
- Επίσης, η επέκταση της ανθρώπινης δραστηριότητας ακόμα και σε δυσπρόσιτες και απομακρυσμένες περιοχές, τα μεγάλα τεχνικά έργα, η διάνοιξη εκτεταμένου και ανεξέλεγκτου δικτύου δασικών δρόμων, η επέκταση των βοσκοτόπων και η μείωση των δασικών εκτάσεων.

Τα είδη του λύκου

Στη διαδρομή των αιώνων, τα σωματικά χαρακτηριστικά του λύκου διαφοροποιήθηκαν καθώς προσαρμοζόταν στις νέες, κάθε φορά, συνθήκες διαβίωσής του (κλίμα, τροφή κ.ά.).

Σήμερα, ως αποτέλεσμα της γενετικής εξέλιξης χιλιάδων ετών, επιβιώνουν δύο είδη λύκων, ο **γκρίζος (Canis lupus)** και ο **κόκκινος λύκος (Canis rufus)**.

Τα δύο αυτά είδη περιλαμβάνουν 30, περίπου, υποείδη που ζουν σε συγκεκριμένες περιοχές σε όλο τον πλανήτη.

- Ο **γκρίζος λύκος (Canis lupus)** αποτελεί το θηλαστικό με τη μεγαλύτερη γεωγραφική εξάπλωση στους ιστορικούς χρόνους μετά τον άνθρωπο. Κύριο χαρακτηριστικό του είναι το πυκνό τρίχωμα, με χρώματα που ποικίλουν από το άσπρο μέχρι το μαύρο με όλες τις ενδιάμεσες χρωματικές διαβαθμίσεις, ανάλογα με την περιοχή που ζει. Στην Ελλάδα, ο λύκος εμφανίζεται σε χρώμα καφέ με αποχρώσεις του γκρι.

Στην Ελλάδα δεν υπάρχουν μαύροι οι λευκοί λύκοι όπως στην Β. Αμερική.

- Ο **κόκκινος λύκος (Canis rufus)** είναι μικρότερος σε μέγεθος και έχει κοντό τρίχωμα με κόκκινες αποχρώσεις και μεγαλύτερα αυτιά. Ζει στις νοτιοανατολικές πολιτείες των ΗΠΑ και στο Μεξικό. Ο πληθυσμός του είναι πολύ μικρός.

Αισθήσεις

Όσφρηση: η όσφρηση είναι η ισχυρότερη αίσθηση του λύκου. Οι λύκοι μπορούν να εντοπίσουν το θήραμά τους σε απόσταση 3 χιλιομέτρων μόνο από τη μυρωδιά.

Ακοή: η ακοή τους είναι επίσης ένα από τα δυνατά τους σημεία. Οι λύκοι μπορούν να επικοινωνούν και να ακούν ο ένας τον άλλον ακόμη και όταν ο άνθρωπος αντιλαμβάνεται απόλυτη σιωπή.

Αν και η **όραση** δεν είναι από τα πιο δυνατά τους σημεία, οι λύκοι βλέπουν αρκετά καλά και με τη βοήθεια των δύο ισχυρών αισθήσεων τους μπορούν να εντοπίσουν τα θηράματά τους αλλά και να αποφύγουν τους κινδύνους.

Τα περισσότερα θηλαστικά έχουν ασπρόμαυρη όραση. Ο λύκος μπορεί και ξεχωρίζει το **κόκκινο χρώμα** που αντιστοιχεί στο αίμα και το **κίτρινο χρώμα** που αντιστοιχεί στα ούρα.

Επικοινωνία

Οι λύκοι επικοινωνούν με χαρακτηριστικές εκφράσεις του προσώπου, στάσεις του σώματος και ποικιλία ήχων.

Η **στάση του σώματος** προδίδει τις προθέσεις, τα συναισθήματα ακόμα και την κοινωνική θέση του λύκου στην αγέλη.

Με τα **ουρλιαχτά** προειδοποιούν ξένες αγέλες για την παρουσία τους στην περιοχή και επίσης επικοινωνούν μεταξύ τους σε μεγάλες αποστάσεις.

Το ουρλιαχτό του λύκου διαφοροποιείται ανάλογα με την κοινωνική του θέση στην αγέλη.

Οι **νεαροί λύκοι** ή οι λύκοι που βρίσκονται χαμηλά στην ιεραρχία ουρλιάζουν με διακεκομμένα ουρλιαχτά και φωνές που θυμίζουν γάβγισμα σκύλου ή ουρλιαχτό τσακαλιού.

Ο **λύκος-αρχηγός** της αγέλης ουρλιάζει με συνεχόμενο και πιο σταθερό ουρλιαχτό.

Επικράτεια

Η επικράτεια αποτελεί τον ζωτικό χώρο της αγέλης. Κάθε αγέλη ορίζει τη δική της περιοχή και συνήθως κινείται μέσα στα όρια της.

Ο αρχηγός της αγέλης οριοθετεί με ούρα και περιπτώματα καθώς και με σημάδια- γδαρσίματα στα δέντρα, την περιοχή της επικράτειάς του. Οι λύκοι δηλώνουν την παρουσία τους και «διαφημίζουν» την επικράτειά τους και με το ουρλιαχτό τους.

Κυνήγι-Τροφή

Το κυνήγι είναι η σημαντικότερη δραστηριότητα της αγέλης γιατί σχετίζεται άμεσα με την επιβίωσή της. Το κυρίαρχο αρσενικό ηγείται της διαδικασίας του κυνηγιού και είναι αυτό που λαμβάνει τις σημαντικές αποφάσεις για την αγέλη. Το κυνήγι γίνεται ομαδικά και συντονίζεται από τον αρχηγό της αγέλης. Κατά τη διάρκεια της επίθεσης αναπτύσσονται μέθοδοι συνεργασίας των μελών της αγέλης και τα άτομα της αγέλης εναλλάσσονται, ακολουθώντας τις διαταγές του αρχηγού τους, ώστε να μην κουράζονται. Τα θύματα που επιλέγουν οι λύκοι είναι ζώα, κατά κανόνα, πιο μεγαλόσωμα από τους λύκους. Ως θηράματα επιλέγουν γενικά τα πιο ασθενικά και αδύναμα ζώα επειδή είναι απλά πιο εύκολο να τα πιάσουν και να τα θανατώσουν.

Οι λύκοι μπορούν να καταναλώσουν μεγάλη ποσότητα τροφής σε ένα γεύμα (περισσότερα από 7 κιλά κρέας ανά άτομο) αλλά και να μείνουν νηστικοί ακόμη και μία εβδομάδα. Προσαρμόζουν, δηλαδή, τις τροφικές τους συνήθειες ανάλογα με τη διαθεσιμότητα λείας.

Τέλος, ο λύκος αν και είναι κυρίως σαρκοφάγο ζώο, τρελαίνεται για φρούτα όπως τα σταφύλια.

Ζευγάρωμα-Αναπαραγωγή

Στο τέλος του χειμώνα (Ιανουάριο–Μάρτιο) ξεκινά και το παιχνίδι του ζευγαρώματος. Συχνά τα αρσενικά μέλη χρειάζεται να αναμετρηθούν μεταξύ τους για να κερδίσουν το θηλυκό.

Λυκάκια

Σε 63 περίπου μέρες από το ζευγάρωμα, (Απρίλιος-Ιούνιος) θα γεννηθούν τα μικρά (κατά μέσο όρο 3 ως 7), που θα ενταχθούν στην αγέλη. Την ανατροφή τους θα αναλάβουν από κοινού οι γονείς και τα υπόλοιπα μέλη της αγέλης, παρέχοντάς τους τροφή και προστασία.

Το πρώτο αυτό διάστημα(περίπου 8 εβδομάδες), όσο τα μικρά λυκάκια θηλάζουν, η μητέρα δεν τα εγκαταλείπει σχεδόν ποτέ. Η γέννηση των μικρών επηρεάζει τις συνήθειες όλης της αγέλης, που κατά τη χρονική περίοδο αυτή δεν μετακινείται πολύ. Απομακρύνονται από το σημείο που φωλιάζουν μόνο όσο χρειάζεται για να βρουν τροφή και επιστρέφουν πάλι πίσω. Η περίοδος αυτή αρχίζει συνήθως το Σεπτέμβριο. Τα μικρά, μετά τον απογαλακτισμό αρχίζουν να βγαίνουν από τη φωλιά.

Από τον **Ιούλιο μέχρι τον Οκτώβριο** τα λυκάκια συμμετέχουν εντονότερα στη ζωή της αγέλης. Η έλευση του **χειμώνα** βρίσκει τα μικρά αρκετά ώριμα για να ακολουθήσουν και αυτά τις μετακινήσεις της αγέλης

Από τη στιγμή της πλήρους ένταξης στην αγέλη τα λυκάκια θα παραμείνουν στην οικογένεια μέχρι να γίνουν ενός έτους, την άνοιξη της επόμενης χρονιάς, οπότε και θα έχουν ολοκληρώσει την εκπαίδευσή τους και θα έχουν μνηθεί στα μυστικά της επιβίωσης.

Το πρώτο διάστημα όταν αποχωριστούν από την αγέλη διανύουν μεγάλες αποστάσεις αναζητώντας την δική τους περιοχή όπου θα εγκατασταθούν.

Από την ηλικία των 22 μηνών ολοκληρώνεται η ενηλικίωσή τους, ωριμάζουν σεξουαλικά ώστε είναι πλέον ικανά να δημιουργήσουν τη δική τους αγέλη και να αποκτήσουν τη δική τους επικράτεια.

Φωλιά

Ενώ το κυρίαρχο θηλυκό που είναι σε εγκυμοσύνη, αρχίζει να προετοιμάζει τη φωλιά όπου θα γεννήσει, τα άλλα μέλη της αγέλης αποθηκεύουν φαγητό γι' αυτήν και τα μικρά, θάβοντάς το δίπλα στη φωλιά.

Η φωλιά μπορεί να είναι σε μια σπηλιά, σε κοιλότητα βράχου, σε κουφάλα δέντρου ή σε εγκαταλειμμένη φωλιά άλλου ζώου, όπως κάστορα ή αλεπούς. Η πιο συνηθισμένη φωλιά όμως είναι μια υπόγεια στοά την οποία σκάβει το θηλυκό στο μαλακό και αμμώδες έδαφος μιας πλαγιάς. Η στενή οβάλ είσοδος μόλις που χωράει το ενήλικο ζώο. Μία στενή ανηφορική στοά, μήκους τριών έως εννιά μέτρων, συνδέει την είσοδο της φωλιάς με τον κυρίως χώρο, όπου γεννιούνται τα μικρά λυκάκια. Η ανηφορική κλίση προστατεύει το χώρο της γέννησης από τα νερά της βροχής.

Στεγνό έδαφος, υπερυψωμένη και ασφαλής περιοχή, πλούσια σε θηράματα και κοντά σε τρεχούμενο νερό, είναι οι κατάλληλες προϋποθέσεις για τη δημιουργία της φωλιάς. Η επιλογή του χώρου της φωλιάς είναι καθοριστική για τη ζωή όλης της αγέλης, καθώς η δραστηριότητά της ως το τέλος του καλοκαιριού θα επικεντρωθεί γύρω από αυτόν. Αν τα ζώα δεν ενοχληθούν, η ίδια φωλιά μπορεί να χρησιμοποιηθεί για αρκετά χρόνια. Συχνά το θηλυκό ετοιμάζει περισσότερες από μία φωλιές προκειμένου να μην κινδυνεύσουν τα μικρά σε περίπτωση αντίξωων περιβαλλοντικών συνθηκών και απειλής από άλλα ζώα.

Η νέα φωλιά είναι έτοιμη έως και τρεις εβδομάδες πριν από τη γέννηση των μικρών και διατηρείται σχολαστικά καθαρή. Μία μέρα πριν από τη γέννα, το θηλυκό εγκαθίσταται στη φωλιά.

Τα νεογέννητα λυκάκια εξαρτώνται από τη μητέρα τους για τροφή, ζεστασιά και προστασία. Η φωλιά εξασφαλίζει τις κατάλληλες συνθήκες για να μεγαλώσουν τα μικρά με ασφάλεια.

Μετά τις τρεις πρώτες εβδομάδες της ζωής τους τα μικρά τολμούν να βγουν ως την είσοδο της φωλιάς και μετά τις έξι εβδομάδες προσπαθούν να ακολουθήσουν τα ενήλικα άτομα της αγέλης σε κοντινές αποστάσεις.

Όταν τα λυκάκια συμπληρώσουν οχτώ ως δέκα εβδομάδες ζωής, είναι αρκετά αναπτυγμένα ώστε να εγκαταλείψουν τη φωλιά και να ακολουθήσουν την αγέλη.

Ο λύκος στην Ελλάδα: Στην Ελλάδα, σήμερα, υπολογίζεται ότι ζουν 700 λύκοι.

Ο λύκος στην Ελλάδα, σήμερα

